

1.

Kaynak A

Kanunî Süleyman (1520–1566) Dönemi'nde, eski beylik merkezi sancaklara gönderilen şehzadeler arasında tahta geçmede belirsizlik ciddi siyasî bunalımlara yol açmıştı. II. Selim Dönemi'nde (1566–1574) önemli bir değişiklik oldu; Anadolu'da sancak valiliğine yalnız en yaşlı şehzâdenin gönderilmesi kararlaştırıldı, böylece en yaşlı şehzâdenin padişah olma şansı tanınmış oldu. (...) III. Mehmed'in oğlu Ahmed, sancağa gönderilmemiş, sarayda tutulmuştu. Bundan sonra Osmanlı tahtına çıkan sultanlar hep haremde özel bir dairede tutulacak; bunun sonucu, bazı istisnalar dışında deneyimsiz, zayıf iradeli, (...) şehzadeler, Kafes'ten alınıp tahta oturtulacaktır. (...) Yeni saltanat veraset uygulamasında I. Ahmed'in baş-hasekisi, Kösem Sultan adıyla ün kazanmış Mahpeyker'in önemli rol oynadığı anlaşılıyor.

[İnalçık, Halil; Devlet-i'Aliyye Osmanlı İmparatorluğu Üzerine Araştırmalar -II Tagayyür ve Fesad (1603-1656): Bozuluş ve Kargaşa Dönemi, 2014.S. 85-86.]

Kaynak B

(...) hanedanın kız evlatlarının idareci kesimle, vezirlerle evlendirilmeleri ve böylece hanedanın idaredeki gücünü sıhriyet (evlilik yoluyla kurulan akrabalık) bağları ile de desteklemeleri keyfiyetine alışılmıştı. II. Bayezid'in, Yavuz Sultan Selim'in kızları; vezir ve paşalarla evlendirilmişti. Bu durum Kanuni zamanında da sürdü. Kanuni çağı sonrasında yine devam etti fakat bu noktadan itibaren bu vezirlerin ve idarecilerin iktidar üzerindeki etkileri giderek daha ağır basmaya başladı. Üstelik bunların arasındaki rekabetin iktidarı belirleyecek derecelere ulaşmakta olması dikkat çekiciydi. (...) Kısaca hanedan üyeleri artık sancaktan gelerek, saltanat makamına çıkmayacaklardı, seferlere katılma geleneği buna paralel olarak yavaş yavaş ortadan kalkacaktı.

[Emecen, Feridun M. Osmanlı imparatorluğunun Kuruluş ve Yükseliş Tarihi (1300-1600), 2016, s. 413-414.]

1.1. Kaynak A ve B'ye göre Osmanlı yönetim anlayışında süreklilik ve değişim gösteren unsurları aşağıdaki tabloya uygun şekilde yazınız.

Süreklilik Gösteren Unsurlar	
Değişim Gösteren Unsurlar	

1.2. Kaynak A ve B'ye göre Osmanlı yönetim anlayışında yaşanan değişimin merkezî otorite üzerindeki olumsuz etkilerini açıklayınız.

2. (...), İspanyol conquistador (fatih) birliklerinin 1519-1521'de Meksika'ya ve 1531-1535'te Peru'ya girişleri, Amerika kıtasında yerlilerin yüksek kültürlerinde beklenmedik ve onarılmaz bir yıkıma yol açtı. Aztek ve İnka rejimlerinin yerle bir oluşu, İspanyollar tarafından yönetilen ve kendilerini hem yerlilerin ruhlarını kurtarma hem de Amerika madenlerinden çıkarılan gümüşü ve altını ihraç etme davalarına adanmış büyük bir kara imparatorluğunun kurulmasına ortam hazırladı. Amerika yerlileri, büyük bir uysallıkla İspanyol önderliğine boyun eğdiler. Eski dinsel ve kültürel ülküler, yalnızca köy düzeyinde ya da İspanyol hükümetinin gücünün ve misyoner kurullarının ulaşamadığı uzak, bol yağmurlu orman, dağ ve çöl bölgelerinde varlığını sürdürdü. Böylece Yeni Dünya'da, görünümü İspanyol, dini Katolik olan fakat hemen hemen sesini hiç duyuramayan milyonlarca yerlinin emeğine dayalı yeni bir toplum biçimi ortaya çıktı.

(William H. McNeill, Dünya Tarihi, 2002, s.470)

2.1. **Buna göre İspanya'nın Amerika kıtasında gerçekleştirdiği sömürgecilik faaliyetlerinin temel amaçları nelerdir? Açıklayınız.**

2.2. **Metinde geçen “(...) görünümü İspanyol, dini Katolik olan fakat hemen hemen sesini hiç duyuramayan milyonlarca yerli” ifadesini; dönemin sömürgeci zihniyetinin yerli halk üzerindeki kültürel ve siyasi baskısını dikkate alarak açıklayınız.**

3.

Kaynak A

XVI. yüzyılın sonlarına doğru Anadolu'nun geniş ovalarında ve sarp geçitlerinde alışıldık düzen sarsılmaya başlamıştı. Tarlalar, eskisi gibi ürün vermiyor; köylüler, ağırlaşan vergi yükü altında toprağını terk ederek belirsizliğe doğru göç ediyordu. Tımar düzeninin çözümlenmesiyle birlikte sipahilerin denetimi zayıflamış, yerel güç odakları kendi otoritelerini kurmaya yönelmişti. Bir köyden diğerine uzanan yollar, artık sadece ticaret kervanlarının değil; Celâli ismi verilen silahlı grupların, eşkıya topluluklarının izleriyle doluydu. Kimi anlatılarda Celâlîler, düzeni bozan ve devlete başkaldıran unsurlar olarak betimlenirken bazı görüşlerde ise onların, bozulan ekonomik ve sosyal düzenin kaçınılmaz bir sonucu olduğu dile getiriliyordu.

Kaynak B

Osmanlı başkentinin kalbinde, yüksek duvarlarla çevrili sarayın gölgesinde zaman zaman alışılmadık bir hareketlilik baş gösterirdi. Devletin düzenini korumakla görevli olan yeniçeriler, kimi dönemlerde bu düzenin sarsılmasının da başlıca aktörleri hâline gelmişti. Ulufe dağıtım günlerinde yükselen itiraz sesleri, kısa sürede meydanlara taşan bir huzursuzluğa dönüşebiliyordu. Maaşların gecikmesi, değer kaybı yaşayan akçeler ve artan hayat pahalılığı, askerlerin memnuniyetsizliğini derinleştirirken saray çevresi bu olayları çoğu zaman disiplinin bozulması olarak değerlendiriyordu. Bir grup için Yeniçeri isyanları, devlet otoritesini zayıflatan tehlikeli kalkışmalar olarak görülürken başka bir bakış açısına göre ise bu hareketler, bozulmuş düzen karşısında bir tepki ve hak arayışıydı.

3.1. **Kaynak A ve B'ye göre Celâli ve Yeniçeri isyanlarının çıkış nedenleri arasındaki benzerlikleri ve farklılıkları belirtiniz.**

3.2. **Celâli ve Yeniçeri isyanlarına yönelik farklı bakış açılarının ortaya çıkma nedenlerini kaynaklardaki ifadelerden hareketle açıklayınız.**

4. Osmanlı Devleti, 1453-1683 yılları arasında bilim, kültür, eğitim ve sanat alanlarında klasik çağının en parlak dönemini yaşamıştır. Fatih Sultan Mehmet Dönemi'nde İstanbul, önemli bir bilim merkezi hâline gelmiş ve Ali Kuşçu burada matematik ve astronomi alanında dersler vermiştir. Eğitim alanında Sahn-ı Seman medreseleri, yükseköğretimin temel kurumları arasında yer almıştır. XVI. yüzyılda Takiyüddin, İstanbul'da rasathane kurarak gökbilim çalışmalarına katkı sağlamıştır. Mimari alanda Mimar Sinan, Süleymaniye ve Selimiye camileriyle Osmanlı sanatının en önemli temsilcisi olmuştur. Hat sanatında ise Şeyh Hamdullah, yazı sanatını geliştirerek Osmanlı'ya özgü bir üslup kazandırmıştır.

Osmanlı Devleti'nin 1453-1683 arasında yaşanan ve "klasik çağın en parlak dönemi" olarak nitelendirilmesinin gerekçelerini metinden kanıtlar sunarak en az üç madde hâlinde yazınız.

5. Osmanlı Devleti'nin denizlerde ve karadaki hâkimiyetinin zirveye ulaştığı XVI. yüzyılda, dünyayı kavrama biçimi de köklü bir değişime uğramıştır. Bu dönemin en özgün simalarından biri olan Matrakçı Nasuh, sadece bir tarihçi ve matematikçi değil, aynı zamanda "beyan-ı menazil" (konakların anlatımı) üslubuyla şehirleri kuşbakışı resmeden bir minyatür ustasıdır. Onun eserleri, ordunun geçtiği coğrafyaları birer harita titizliğiyle ama sanatçı gözüyle tarihe not düşmüştür. Aynı dönemde yaşayan Piri Reis ise "Kitab-ı Bahriye" adlı eseriyle Akdeniz'in her limanını, sığılığını ve kıyısını en ince ayrıntısına kadar haritalandırmıştır. 1513 tarihli dünya haritası ise o dönem için bilinen sınırların ötesine geçerek Amerika kıtasını ve Atlas Okyanusu'nu bilimsel bir derinlikle kâğıda dökmüştür.

Matrakçı Nasuh ve Piri Reis'in yürüttüğü çalışmaların Osmanlı Devleti'nin coğrafi bilgi birikimine ve dünyayı tanımaya sağladığı katkıları metinden örnekler vererek açıklayınız.

SORU NO	ÖĞRENME ÇIKTISI	BECERİLER
1.1.	TAR.10.3.2. 1453-1683 yılları arasında Osmanlı Devleti'nin yönetim ve ordu yapısında meydana gelen değişim ve sürekliliğe ilişkin kaynakları yorumlayabilme	Alan Becerileri: SBAB2. Kanıta Dayalı Sorgulama ve Araştırma (SBAB2.5. Kaynağı Yorumlama)
1.2.	TAR.10.3.2. 1453-1683 yılları arasında Osmanlı Devleti'nin yönetim ve ordu yapısında meydana gelen değişim ve sürekliliğe ilişkin kaynakları yorumlayabilme	Alan Becerileri: SBAB2. Kanıta Dayalı Sorgulama ve Araştırma (SBAB2.5. Kaynağı Yorumlama)
2.1.	TAR.10.3.3. Avrupalıların sömürgeci politikalarının etkilerini tarihsel bağlamı içerisinde değerlendirebilme	Alan Becerileri: SBAB3. Tarihsel Empati (SBAB3.1. Tarihsel Bağlamsallaştırma) Kavramsal Beceriler: KB2.20.Sentezleme Becerisi
2.2.	TAR.10.3.3. Avrupalıların sömürgeci politikalarının etkilerini tarihsel bağlamı içerisinde değerlendirebilme	Alan Becerileri: SBAB3. Tarihsel Empati (SBAB3.1. Tarihsel Bağlamsallaştırma) Kavramsal Beceriler: KB2.20.Sentezleme Becerisi
3.1.	TAR.10.3.4. 1453-1683 yılları arasında Osmanlı Devleti'nde gerçekleşen önemli isyanların neden ve sonuçlarını müzakere edebilme	Alan Becerileri: SBAB5. Sosyal Katılım (SBAB5.4. Müzakere Etme)
3.2.	TAR.10.3.4. 1453-1683 yılları arasında Osmanlı Devleti'nde gerçekleşen önemli isyanların neden ve sonuçlarını müzakere edebilme	Alan Becerileri: SBAB5. Sosyal Katılım (SBAB5.4. Müzakere Etme)
4.	TAR.10.3.5. 1453-1683 yılları arasında Osmanlı Devleti'nde bilim, kültür, eğitim ve sanat alanlarında ortaya çıkan gelişmelere ilişkin oluşturduğu özgün ürünleri paylaşabilme	Alan Becerileri: BAB2. Kanıta Dayalı Sorgulama ve Araştırma
5.	TAR.10.3.5. 1453-1683 yılları arasında Osmanlı Devleti'nde bilim, kültür, eğitim ve sanat alanlarında ortaya çıkan gelişmelere ilişkin oluşturduğu özgün ürünleri paylaşabilme	Alan Becerileri: BAB2. Kanıta Dayalı Sorgulama ve Araştırma

1		2		3		4	5	TOPLAM
1.1	1.2	2.1.	2.2.	3.1.	3.2.			
10	10	10	10	20	15	15	10	100

ÇÖZÜMLER

1.

1.1.

Süreklilik Gösteren Unsurlar	<ul style="list-style-type: none"> • Ülkenin hanedan üyeleri tarafından yönetilmesi (veraset anlayışı). • Hanedan üyelerinin idareci kesimle (vezir/paşa) evlilik bağı (sıhriyet) kurması.
Değişim Gösteren Unsurlar	<ul style="list-style-type: none"> • Şehzadelerin sancağa gönderilmesi yerine sarayda (kafes usulü) tutulması. • Şehzadeler arasında en yaşlının padişah olma usulü (ekberiyet sistemi). • Padişahların ordunun başında sefere çıkmasının terkedilmesi.

TAM PUAN (5+5=10 PUAN)

Öğrencinin cevabında (yukarıdaki gibi);

I. Süreklilik gösteren unsurlardan en az birini doğru şekilde belirtmesi (hanedan etkisi, evlilik yoluyla güç ilişkileri vb.),

II. Değişim gösteren unsurlardan en az birini doğru şekilde belirtmesi (kafes sistemi, ekberiyet sistemi vb.) durumunda birincide 5 puan, ikincide ise 10 tam puan kabul edilecektir.

KISMİ PUAN (5)

Öğrencinin cevabında yalnızca süreklilik gösteren unsurlardan birini belirtmesi veya yalnızca değişim gösteren unsurlardan birini belirtmesi durumunda 5 puan verilecektir.

SIFIR PUAN

Cevapta; süreklilik ve değişim ayrımının yapılmaması, kaynaklarla ilişkilendirilebilecek herhangi bir doğru unsurun verilmemesi, konuyla ilgisiz ifadeler kullanılması ya da herhangi bir cevap verilmemesi durumunda 0 (sıfır) puan verilecektir.

1.2. Sancak sisteminden kafes usulüne geçilmesi, şehzadelerin devlet idaresinde deneyimsiz ve zayıf iradeli kalmalarına yol açmıştır. Bu durum, liyakatsiz kişilerin tahta çıkmasına neden olarak merkezî otoriteyi zayıflatmıştır.

Hanedan ile idareci kesim arasındaki evlilik bağlarının güçlenmesi, vezirlerin ve dış odakların iktidar üzerindeki etkisini artırmıştır. İdareciler arası rekabetin saltanat makamını belirleyecek düzeye ulaşması, padişahın mutlak gücünü sarsmıştır.

TAM PUAN (5+5=10 PUAN)

Öğrencinin cevabında (yukarıdaki gibi);

- I. Sancak sisteminden kafes uygulamasına geçişin merkezî otorite üzerindeki etkisine yer vermesi,
 - II. Hanedan ile idareci kesim arasındaki evliliklerin padişahın mutlak gücünü sarsmasına yer vermesi
- durumunda birincide 5 puan, ikincide ise 10 tam puan verilecektir.

KISMİ PUAN (5)

Öğrencinin;

- I. Sancak sisteminden kafes uygulamasına geçişin merkezî otoriteyi zayıflatması,
 - II. Hanedan ile idareci kesim arasındaki evliliklerin padişahın mutlak gücünü sarsması
- cevaplarından yalnızca birini vermesi durumunda 5 puan kabul edilecektir.

SIFIR PUAN

Cevapta; merkezî otorite, tecrübe, bürokratik baskı veya kafes usulü gibi kavramlar üzerinden bir neden-sonuç ilişkisi kurulmaması ya da konuyla ilgisiz cevap verilmesi ya da herhangi bir cevap verilmemesi durumunda 0 (sıfır) puan verilecektir.

2.

- 2.1. İspanya'nın Amerika'daki sömürgecilik faaliyetlerinin temelinde hem ekonomik hem de dinî amaçlar yer almaktadır. Ekonomik olarak; Amerika madenlerinden çıkarılan altın ve gümüşün ihraç edilmesi hedeflenmiştir. Dinî olarak ise yerlilerin ruhlarını kurtarma davası adı altında Hristiyanlığın Katoliklik inancının yayılması amaçlanmıştır.

TAM PUAN (5+5=10 PUAN)

Öğrencinin cevabında (yukarıdaki gibi);

- I. Sömürgeciliğin ekonomik amacını (altın-gümüş elde etme, madenleri işletme, zenginlik sağlama vb.) belirtmesi,
 - II. Sömürgeciliğin dinî amacını (yerlileri Hristiyanlaştırma, Katolikliği yayma vb.) belirtmesi
- durumunda birincide 5 puan, ikincide ise 10 tam puan kabul edilecektir.

KISMİ PUAN (5)

Öğrencinin cevabında ekonomik ya da dinî amaçlardan yalnızca birini belirtmesi durumunda 5 puan verilecektir.

SIFIR PUAN

Cevapta; sömürgeciliğin ekonomik veya dinî amaçlarına değinilmemesi, metinle ilgisiz genel ifadeler kullanılması ya da herhangi bir cevap verilmemesi durumunda 0 (sıfır) puan verilecektir.

- 2.2. Bu ifade, sömürgeci zihniyetin yerli halk üzerindeki yıkıcı etkisini özetlemektedir. “Görünümü İspanyol, dini Katolik” ifadesi, yerlilerin kendi kültürlerinden uzaklaştırılarak İspanyol kültürü ve Hristiyanlık doğrultusunda dönüştürüldüğünü (asimile edildiklerini) göstermektedir. “Sesini hiç duyuramayan” ifadesi ise yerli halkın siyasi haklardan mahrum bırakıldığını ve yönetimde söz sahibi olmadığını ortaya koymaktadır.

TAM PUAN (5+5=10 PUAN)

Öğrencinin cevabında (yukarıdaki gibi);

- I. Kültürel baskıyı (İspanyollaşma, Hristiyanlaştırma, yerli kimliğin dönüşmesi vb.) açıklaması,
 - II. Siyasi baskıyı (yerlilerin söz hakkının olmaması, yönetimde yer almamaları, egemenlik kaybı vb.) açıklaması
- durumunda birincide 5 puan, ikincide ise 10 tam puan kabul edilecektir.

KISMİ PUAN (5)

Öğrencinin cevabında kültürel baskı ya da siyasi baskı boyutlarından yalnızca birini belirtmesi durumunda 5 puan verilecektir.

SIFIR PUAN

Cevapta; sömürgeci zihniyetin kültürel veya siyasi etkilerine değinilmemesi, metinle bağlantı kurulmaması veya herhangi bir cevap verilmemesi durumunda 0 (sıfır) puan verilecektir.

3.

3.1. Benzerlikler:

- Her iki isyanda da ekonomik sorunlar önemli bir rol oynamıştır. (Celâli İsyanlarında ağır vergi yükü ve tımar sisteminin bozulması etkili olurken Yeniçeri isyanlarında maaşların gecikmesi ve paranın değer kaybı ön plana çıkmıştır.)

Farklılıklar:

- Celâli İsyanlarının taşrada (Anadolu coğrafyasında) buna karşılık Yeniçeri İsyanlarının ise merkezde (başkent/saray çevresi) çıkması
- Celâli İsyanlarının daha çok tımar sisteminin bozulmasından kaynaklanması buna karşılık Yeniçeri İsyanlarının merkezde askerî disiplinin bozulması ve askerlerin memnuniyetsizliğinden kaynaklanması
- Celâli İsyanlarının merkezinde sipahilerin ve bunlarla birlikte hareket eden yerel güç odaklarının bulunması buna karşılık İstanbul'daki isyanların merkezinde yeniçerilerin başını çektiği kapıkulu askerlerinin merkezde olması

TAM PUAN (5+5+5+5=20 PUAN)

Öğrencinin cevabında (yukarıdaki gibi);

- I. Celâli ve Yeniçeri isyanlarının ortak (benzer) nedenlerinden en az birini belirtmesi (ekonomik sorunlar vb.) (5 puan),
- II. Celâli ve Yeniçeri isyanlarının farklılıklarını;
 - isyanların çıktığı yer (taşra/merkez) (5 puan),
 - isyanların nedenleri (tımar sisteminin bozulması/yeniçeri ocağında disiplinin bozulması) (5 puan),

- isyancı gruplar (sipahiler ve yerel unsurlar/yeniçeriler) (5 puan)

üzerinden karşılaştırmalı olarak ifade etmesi durumunda her biri 5 puan, toplamda ise 20 tam puan verilecektir.

KISMİ PUAN (5+5+5)

Öğrencinin cevabında;

I. Celâli ve Yeniçeri isyanlarının ortak (benzer) nedenlerinden en az birini belirtmesi (ekonomik sorunlar vb.),

II. Celâli ve Yeniçeri isyanlarının farklılıklarını;

- isyanların çıktığı yer (taşra/merkez),
- isyanların nedenleri (tımâr sisteminin bozulması/yeniçeri ocağında disiplinin bozulması),
- isyancı gruplar (sipahiler ve yerel unsurlar/yeniçeriler)

üzerinden karşılaştırmalı olarak ifade etmesi beklenir. Bu unsurlardan her biri için 5 puan (birincide 5, ikincide 10, üçüncüde ise 15 puan) verilecektir.

SIFIR PUAN

Cevapta; ortak nedenlere (ekonomik vb.) yer verilmemesi, mekân ayrımı (merkez-taşra) yapılmaması, isyancı gruplar ve nedenler arasında karşılaştırma yapılmaması, konu dışı ya da tamamen yanlış bilgi verilmesi veya herhangi bir cevap verilmemesi durumunda sıfır (0) puan verilecektir.

- 3.2. Celâli ve Yeniçeri isyanlarına ilişkin farklı bakış açılarının ortaya çıkmasının nedeni, olayların farklı kesimler tarafından farklı şekillerde değerlendirilmesidir. Bazı görüşler bu isyanları devlet düzenini bozan tehlikeli hareketler olarak görürken, bazıları ise ekonomik ve sosyal sorunlara karşı bir tepki ve hak arayışı olarak değerlendirmektedir. Bu durum, dönemin ekonomik sıkıntıları ve toplumsal değişimleri farklı yorumlamadan kaynaklanmaktadır.

TAM PUAN (8+7=15 PUAN)

Öğrencinin cevabında (yukarıdaki gibi);

I. İsyanlara yönelik farklı bakış açılarının varlığını, devlet (otorite) perspektifinden değerlendirerek ifade etmesi (İsyanların “disiplinin bozulması”, “düzeni bozan unsur” veya “devlet otoritesini zayıflatan tehlikeli kalkışma” olarak görülmesi),

II. İsyanlara yönelik farklı bakış açılarının varlığını sosyoekonomik koşullar çerçevesinde, halkın hak arayışıyla ilişkilendirerek ifade etmesi (İsyanların “bozulan ekonomik düzenin kaçınılmaz bir sonucu” veya “bozulmuş düzen karşısında bir tepki ve hak arayışı” olarak değerlendirilmesi)

durumunda birincide 8 puan, ikincide ise 15 tam puan kabul edilecektir.

KISMİ PUAN (8/4+4)

Öğrencinin isyanlara yönelik farklı bakış açılarından yalnızca birini (devlet/otorite veya sosyoekonomik/halk perspektifi) belirtmesi durumunda 8 puan verilecektir.

Ayrıca;

öğrencinin kaynaklardan kanıt sunmadan yalnızca devlet/otorite veya sosyoekonomik/halk perspektifi bakış açılarını belirtmesi durumunda her bir unsur için yalnızca 4 puan verilecektir.

SIFIR PUAN

Cevapta; farklı bakış açılarından bahsedilmemesi, görüşlerin gerekçelendirilmemesi, kaynaklarda geçmeyen ancak tarihsel olarak doğru olan ifadeler sunması veya herhangi bir cevap verilmemesi durumunda sıfır (0) puan verilecektir.

4. Osmanlı Devleti'nin 1453-1683 yılları arasının "klasik çağın en parlak dönemi" olarak nitelendirilmesinin gerekçeleri:
- İstanbul'un bilim ve kültür merkezi hâline gelmesi (İstanbul'da yürütülen bilimsel ve kültürel çalışmalara örnek verilmesi/bilim adamlarının şehre davet edilmesi, Sahn-ı Seman medreselerinin açılması vb.)
 - Bilim alanında ilerlemeler kaydedilmesi (Ali Kuşçu'nun matematik ve astronomi alanındaki çalışmaları, Sahn-ı Seman Medreseleri ile eğitim sisteminin gelişmesi, Takiyüddin tarafından rasathane kurulması)
 - Sanat alanında ilerlemeler kaydedilmesi (Mimar Sinan'ın Süleymaniye ve Selimiye camileriyle mimaride zirveye ulaşılması, Şeyh Hamdullah ile hat sanatının gelişmesi)

TAM PUAN (5+5+5=15 PUAN)

Öğrencinin cevabında metinden kanıtlar sunarak;

- I. İstanbul'un bilim ve kültür merkezi hâline gelmesi,
- II. Bilim ve eğitim alanındaki gelişmeler (Ali Kuşçu, Sahn-ı Seman, rasathane),
- III. Sanat ve mimari alanındaki gelişmeler (Mimar Sinan, hat)

unsurlarına yer vermesi durumunda her biri için 5, toplamda ise 15 tam puan kabul edilecektir.

KISMİ PUAN (5+5/2+2+2)

Öğrencinin cevabında metinden kanıtlar sunarak;

- I. İstanbul'un bilim ve kültür merkezi hâline gelmesi,
- II. Bilim ve eğitim alanındaki gelişmeler (Ali Kuşçu, Sahn-ı Seman, rasathane),
- III. Sanat ve mimari alanındaki gelişmeler (Mimar Sinan, hat)

unsurlarından yalnızca birine yer vermesi durumunda 5 puan, ikisine yer vermesi durumunda ise 10 puan kabul edilecektir.

Ayrıca;

öğrencinin metinden kanıt sunmadan yalnızca İstanbul'un bilim ve kültür merkezi hâline gelmesi, bilim alanında ilerlemeler kaydedilmesi, sanat alanında ilerlemeler kaydedilmesi ifadelerini kullanması hâlinde her bir unsur için yalnızca 2 puan verilecektir.

SIFIR PUAN

Öğrencinin "klasik çağ" nitelemesine dair metinden kanıt sunmaması, metinde geçmeyen ancak tarihsel olarak doğru olan ifadeler sunması, yanlış ifadeler kullanması veya herhangi bir cevap vermemesi durumunda 0 (sıfır) puan verilir.

5. Matrakçı Nasuh, şehirleri ve ordunun geçtiği güzergâhları ayrıntılı biçimde resmederek Osmanlı Devleti'nin karadaki coğrafi bilgi birikiminin gelişmesine katkı sağlamıştır. Metinde onun eserlerinin “ordunun geçtiği coğrafyaları birer harita titizliğiyle tarihe not düşürdüğü” belirtilmiştir. Bu durum, Osmanlı Devleti'nin fethedilen ve sefer düzenlenen bölgeleri daha iyi tanınmasına yardımcı olmuştur.

Piri Reis ise Kitab-ı Bahriye adlı eseriyle Akdeniz'deki limanlar, kıyılar ve deniz yolları hakkında ayrıntılı bilgiler vererek Osmanlı denizciliğinin gelişmesine katkı sağlamıştır. Ayrıca 1513 tarihli dünya haritasıyla Osmanlı Devleti'nin dünyanın farklı bölgeleri hakkında bilgi sahibi olmasına katkıda bulunmuştur.

TAM PUAN (5+5=10 PUAN)

Öğrencinin cevabında (yukarıdaki gibi);

- I. Matrakçı Nasuh'un çalışmalarının Osmanlı Devleti'nin karadaki coğrafi bilgi birikimine katkısını metinden örnek vererek açıklaması (şehir tasvirleri, sefer güzergâhları, harita titizliği vb.),
- II. Piri Reis'in çalışmalarının Osmanlı Devleti'nin denizcilik ve dünya coğrafyasını tanınmasına katkısını metinden örnek vererek açıklaması (Kitab-ı Bahriye, dünya haritası, liman ve kıyı bilgileri vb.)

durumunda birincide 5 puan, ikincide ise 10 tam puan verilecektir.

KISMİ PUAN (5/2+2)

Öğrencinin cevabında Matrakçı Nasuh'un veya Piri Reis'in çalışmalarından yalnızca birini metinden örnek vererek doğru şekilde açıklaması durumunda 5 puan verilecektir.

Ayrıca;

öğrencinin metinden örnek vermeden yalnızca “coğrafi bilgi birikimine katkı sağlamıştır”, “denizcilik alanını geliştirmiştir” gibi genel ifadeler kullanması hâlinde her bir unsur için yalnızca 2 puan verilecektir.

SIFIR PUAN

Cevapta; Matrakçı Nasuh ve Piri Reis'in çalışmalarının Osmanlı Devleti'nin coğrafi bilgi birikimiyle ilişkilendirilmemesi, metinden kanıt sunulmaması, konu dışı açıklamalar yapılması veya herhangi bir cevap verilmemesi durumunda 0 (sıfır) puan verilecektir.